

Donderdag 9 december 1915 – ochtendeditie

Geïnterneerden.

Bij het legerbestuur zijn voorstellen aanhangig, om het interneringskamp te Oldebroek op te heffen en de aldaar geïnterneerden naar de andere interneringskampen te verplaatsen.

Parijs, 8 december. Officieel bericht van hedenmiddag:

In België hebben de Franse machinegeweren de vijand verhinderd, het verdedingswerk bij Het Sas, dat de Fransen vernield hadden, weer in bruikbare staat te brengen.

Donderdag 9 december 1915 – avondeditie

Berlijn, 9 december. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Levendige artilleriegevechten op verschillende plaatsen van het front, vooral in Vlaanderen en in de streek van de hoogte 103, ten noordoosten van Souain.

Uit Frankrijk.

Wij hebben gisteren reeds gemeld, dat de aanhouding van de Brusselse financiers te Parijs, die een ongeoorloofde handel in Belgisch bankpapier dreven, bevreesd heeft gewekt onder de Belgische burgers daar, die met ergernis het optreden van de firma Boulanger, Devries en Samuel hadden aangezien. Het ongestraft optreden van deze heren had reeds geruime tijd de verbazing gaande gemaakt. Een lid der Belgische kolonie te Parijs heeft tegen een vertegenwoordiger van de *Matin* gezegd, dat de onbeschaamtheid

van die individuen, die met hun schandelijke handel een massa geld verdienden, zo ver ging, dat zij geregeld aan de maire van hun arrondissement de ondersteuning gingen innen, die hun als Belgische vluchteling was toegewezen. Hun brutaliteit was van die aard, dat ze, toen ze voor het eerst op de vingers getikt werden, de schuld gaven aan de tussenpersonen, die in hun dienst waren – arme drommels zonder werk. En ze kregen zelfs gedaan, dat die arme Belgen in een concentratiekamp opgesloten werden. Reeds maanden geleden hadden verscheidene Belgen de leden van de onderneming Boulanger, Devries en Samuel gesommeerd om voor een ereraad te verschijnen, wat ze echter geweigerd hadden.

Mijn bataljon voor Sint-Joris.

(24, 25 en 26 oktober 1914).

De Belgische commandant Jacoby doet onder dit opschrift een relaas in De (Belgische) Legerbode, waaraan wij het volgende ontlenen:

De 24^e oktober 1914, in de namiddag, verliet het 2^e bataljon van het 6^e Linie, gekantonneerd te Wulpen, waar het 's avonds tevoren van Nieuwpoort was toegekomen, ijlings zijn kantonnementen, om zich ter beschikking van generaal-majoor Drubbel, bevelhebber van de 5^e gemengde brigade, te gaan stellen.

Elke soldaat had, wat hem nog als uitrusting overbleef, opgepoetst en getorst. Nagenoeg allen, in plaats van de ransel uit dierenhuid, droegen de grove linnen zak. Er waren daar veldflessen van alle slag: flessen, blikken kruikjes, kitten op veelvoudige wijzen aan de bandelier gehaakt of gebonden. De uniformen waren ook verscheiden van kleur en fatsoen, daar men, zo goed als men kon, zich in de magazijnen van Nieuwpoort opnieuw had moeten uitrusten. De blootshoofds uit Antwerpen afgetrokken soldaten,

droegen petten op het hoofd, enkelen, de uit Holland ontvluchte manschappen, staken van kop tot teen in een burgerpak, velen volgden hinkend en hotsebotsend met klompen aan de voeten. Allen evenwel hadden noch geweer, noch de voorraad patronen, die zij te Antwerpen gekregen hadden, onderweg gelaten.

Majoor Galhausen, aan wie commandant Vanniesbecq het in lompen gehuld bataljon voorstelde, vroeg:

Heeft men schoppen opgeëist?

En de compagniecommandanten, op hun beurt, stelden de vraag:

Hoeveel schoppen in de compagnie? Dat zij welke er een hebben de vinger of de schop opsteken.

In de 2/2, mijn compagnie, werden er drie schoppen omhoog gestoken; drie schoppen met blad in de vorm van schoppenaas en kromme steel. Ik stak de mijne ook omhoog, een Linnemanshop, een zeldzaam stuk, dat ik uit Antwerpen meegebracht en als een kostelijk iets had bewaard. Hoop en al: vier schoppen.

Alles samen waren er in het bataljon vijftien schoppen. Dat kon tellen, wanneer men denkt dat in de gereedschapswagen der genie, die in het begin van de slag ter beschikking werd gesteld van het 2^e bataljon, om het bruggenhoofd van Nieuwpoort aan te leggen, er slechts zes schoppen met lange steel overbleven, en dat wij met dit half dozijn schoppen de moffen acht dagen achtereen in bedwang hebben gehouden.

De 24e oktober, bezat dus het 2e bataljon van het 6e linie vijftien schoppen en majoor Galhausen, tevreden over de flinke toeren aan de moffen gespeeld, maakte heel stilletjes, toen hij het commando

“Par la 2e compagnie, les pelotons à 30 mètres d’intervalle. Marche!”
gaf, de volgende berekening:

“Zo ik acht dagen te Nieuwpoort met zes schoppen heb weten weerstand te bieden, zal ik twee en half maal langer, dat wil zeggen achttien dagen”, kunnen weerstaan, en een glimlach verscheen op zijn gelaat, bij het gedacht aan die vreesachtige Duitse generaal die maar bombardeerde en bleef bombarderen zonder de verschansingen te durven bestormen, die met zes schoppen waren aangelegd.

Ik voerde bevel over het voorste peloton en volgde onmiddellijk de majoor, stilzwijgend, afgetrokken en zo verstrooid dat ik soms tegen zijn paard kwam aangebotst. Ik dacht ook aan de schop die ik zwaaide als het zinnebeeld van de oorlog die ging komen, mijn Linnemanschap. Ik had geen sabel meer, maar ik had een schop die mij meer dan eens het leven had gered en ik liet ze aan iedereen, die ik ontmoette, als een standaard zien. Mijn schop was het symbool van de nieuwe leer die ik aan mijn manschappen verkondigde; ik voorspelde als een profeet de loopgravenoorlog. Ik had toen reeds een hoop benijders, ik wil zeggen aanhangers. Mijn manschappen beneden mij om mijn schop, zoals men jaloers zou zijn om een flinke deerne, daar zij wisten wat een voortreffelijk ding ... ik wil zeggen tuig het was. Rond Nieuwpoort, dolf ik overal waar men staande hield, met mijn schop een mollengat, waarin ik kroop, om mij tegen slecht weer en verraderlijke kogels te beveiligen. Ik leende soms al eens mijn schop uit, zeggende:

“Oggepast voor mijn schop! Ik verkies haar boven een malse biefstuk.”

Het woord biefstuk deed hen het water in de mond komen en herinnerde hen meteen dat ik, evenals zij, van “Plata en klaar water” leefde, en dit sinds het begin van het beleg van Antwerpen.

Aan het kruispunt van de kalsijde van Ramskapelle, bleef majoor Galhausen stilstaan. Zijn adjudant-majoor, luitenant Harry, kwam hem daar vervoegen. En het vrij aardig uitgedost 2^e bataljon defileerde, peloton na peloton, onder zijn ogen. De drie pelotons en de drie schoppen in de vorm van schoppenaas van de commandant Vanniesbecq; de drie pelotons en de vier schoppen van kapitein Paheau; de drie pelotons en de vier schoppen van kapitein Six; de drie pelotons en de drie schoppen van kapitein Gils. Het bataljon trok als een lange keten naar de grote steenbakkerij, de Duitse vesting welke in het geniep, zegde men, in vreedestijd voor reusachtige kanonnen gebouwd werd.

Rond 19 uur, beklauterden de pelotons, die zich hadden verspreid, om zich minder aan het artillerievuur bloot te stellen, op verscheidene plaatsen en hoge glooiingen van de spoorbaan benoorden Ramskapelle en namen de logge vierkante toren van Sint-Joris voor doel, waar, zegde men, de Duitsers vaste voet hadden gekregen, ondanks het heldhaftig verweer van het 14^e linie.

Het 2^e bataljon moest, naar het ontvangen commando, bij het vallen van de avond, een tegenaanval doen tegen de stellingen van Sint-Joris.

Te oordelen naar het kanonvuur dat aan de vier hoeken der kom ijselijk woedde, kon men reeds de inspanning meten welke de onverhoedse aanval, die wij gingen wagen, zou vergen. De daken van Ramskapelle stortten in onder de gierende hagel granaten en granaatkartetsen. Aan onze linkerkant bood het in laaiende vlammen staande Nieuwpoort, onder het ontploffen en geknal der reusachtige

projectielen, een akelig schouwspel. De dikke ronde toren der Tempeliers stak boven de vlammen uit als de arm van een wreker in de rode gloed en scheen de Duitse projectielen te tarten, al zeggende: Ik ben uit steen van een vroegere eeuw; ge zult me niet neer krijgen. Sla toe, sla toe! Snor en ratel projectielen van 21, 28, 30, 38 en 42, ik trotseer u allen; zolang ik zal blijven rechtstaan, zal er geen enkele mof over de vijf bruggen van de oude vesting uit de tijden van Albert en Isabella geraken. Snor maar op!

Wat verder stond daar de St. Martenskerk, van haar daken beroofd, en er wemelden als het ware brandende toortsen in de drie beuken met ingestorte muren. Granaten gingen er sissend over heen, andere monsters van zwaar kaliber kwamen als een aansnellende trein aangezoefd; granaatkartetsen barstten als bliksems boven de vlamme daken en grote rook- en stofwolken stegen op bij elke granaat die op de stad neerkwam. Ten westen, heel in de verte, verlichtte de zee zich in een akelige gloed en loeide als een hellepoel: de Engelse vloot bombardeerde Lombardsijde. Vlak voor ons hoorde men in de verte het geknap van het musketvuur.

En in die onmetelijke gloed van vuur en vlammen, tekenden de blauwe kanalen zich in hun onbeweeglijkheid af.

Verordeningen in België.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Onder dwangbeheer zijn gesteld: S. A. Usines Métallurgiques du Hainaut te Couillet; S. A. Energie te Marcinelle bij Charleroi; Société Franco-Belge de Matériel de Chemin de Fer S. A. te La Croyère; La Construction S. A. te Manage; Les Produits Chimiques de Chimay, te Chimay.

De handel in hout en het vervoeren daarvan binnen het gouvernement-generaal is toegestaan, behalve voor overzeese houtsoorten en voor de voorraden in de bergplaatsen of havens te Antwerpen.

Voorts zijn alle nieuwe, gebruikte of nog in bewerking zijnde motorwiel- en rijwielbanden aangeslagen, voor zover er bij dezelfde eigenaar meer dan vijf stuks zijn. Zij moeten voor 20 december worden aangegeven bij de Kraftfahrstelle der provincie.

Tenslotte heeft een zeer uitvoerige verordening het verbruik van suiker en bijproducten van de oogst 1915-1916 onder toezicht van een Zuckerverteilungsstelle te Brussel geplaatst.

Uit het Belgische Staatsblad.

Het Belgische Staatsblad van 28 november tot 4 december bevat o.m. de twee volgende besluiten van koning Albert der Belgen, waarvan het eerste luidt als volgt:

De houders van eretekens van de Leopoldsorde, van de Kroonorde en van de Orde van Leopold II, verleend tot erkenning van krijgsverrichtingen welke aan de orde van het leger aangehaald zijn, zullen op het lint van de orde een onderscheidingsteken dragen, in zilver voor de ridders en in goud voor de andere rangen. Dit teken zal bestaan uit een palmtak naar het bijgevoegd model. De houders van het ereteken van grootofficier of van commandeur van een van onze orden zullen, benevens de ordeplaat of het commandeurslint, het kruis van officier behalen, met het onderscheidingsteken.

Het bijzonder kenteken behorende tot een ereteken verleend als beloning voor een krijgsverrichting zal, in geval van bevordering van de bezitter, op de tekens van de nieuwe rang kunnen gevoerd worden.

Het tweede besluit luidt:

Zij die om bij dagorder van het leger vermelde oorlogsfeiten het militair ereteken ontvingen, zullen een zilveren onderscheidingsteken op het ordelint dragen.

Dit onderscheidingsteken zal een palm zijn volkomen gelijk met die toegekend aan de ridders van de orden van Leopold en van Leopold II, en van de Kroonorde.

Over geld – Uit Antwerpen (Van onze correspondent Emanuel de Bom).

Antwerpen, 6 december.

Dit recht moet u me laten wedervaren: ik schrijf u zelden of nooit over geld. Wat niet wil zeggen – u verstaat me, zonder spreken ...

Maar vandaag moet ik u over geld spreken, want het gaat hier om geen kleinigheid, en het belang van mijn medeburgers is ermee gemoeid.

Dat een stad als Antwerpen door de oorlog voor lastige financiële vraagstukken is komen te staan, hoeft wel geen nader betoog. Laat ik u maar even eraan herinneren, dat in november 1914 aan onze stad en de gemeenten der omheining een gezamenlijke oorlogsbelasting van 50 miljoen frank was opgelegd geworden. Daarvan waren 15 miljoen betaald, toen het Duitse gouvernement besloot een belasting te heffen voor heel België – en dit krachtens artikelen 48 en 49 van de Haagse conventie van 18 oktober 1907 (oorlogsrecht te lande) – ten bedrage van 480 miljoen frank, waar elk der Belgische provincies voor een negende deel aansprakelijk voor was. Daarmee verviel de verplichting voor de stad, om de resterende 35 miljoen te betalen, maar kwamen nieuwe verplichtingen in de

plaats. De daartoe benodigde geldmiddelen werden door de stad ontleend aan plaatselijke bankiers, firma's en particulieren. Die lening vervalt nu op 15 december 1915.

Om aan de nood der tijden het hoofd te bieden, heeft de stad verder almaar leningen moeten aangaan: het lenigen der werkloosheid, onderstand van alle aard, 2 miljoen frank schadeloosstelling voor de troebelen in augustus alhier (wet van vendémiaire), rekvisities enz.: dat alles moest betaald worden uit onze kas.

Stel daar tegenover, dat de inkomsten van de haven tot op het minimum geslonken zijn, en u zal begrijpen, dat zuinigheid in de eerste plaats geboden was. De openbare diensten moesten toch degelijk voorgezet worden. De wedde van alle ambtenaren is alvast van de aanvang af met 25 procent verminderd.

Nu beschikt gelukkig Antwerpen over uitmuntend krediet, en het ontbreekt onze medeburgers niet aan een zekere wijsgerige berusting tegenover de slagen van het noodlot.

Die wijsbegeerte zal hen nu meer dan ooit te pas komen, want ons wacht eerstdaags een nieuwe beproeving. Om de oorlogsschulden te delgen, en daar het niet opgaat voortdurend op ons krediet te blijven teren, ziet het stadsbestuur zich verplicht voor 1916 een nieuwe belasting in te voeren, die circa 6 miljoen frank moet opbrengen.

Wie nu echter denkt, dat Antwerpen alleen voor zulke beproeving staat, heeft het mis: de stad Brussel staat nu voor een belasting, die ongeveer het dubbele bedraagt van wat de bewoners der hoofdstad tot nog toe hadden op te leveren.

Het is geen verheugende sinterklaas, dit jaar – maar ... wie zal ons beletten te blijven hopen op spoedige, spoedige kentering van het lot?

Ende despereert niet, medeburgers!

Onderscheidingen in het Belgische leger.

Wij ontlenen aan De (Belgische) Legerbode:

Benoemd tot:

Officier in de Leopoldsorde: Frère, geneesheer principaal der 1e klasse; Warlomont, geneesheer principaal der 1e klasse; Thooft, geneesheer principaal der 1e klasse; Wibin, geneesheer principaal der 1e klasse; Maistriau, geneesheer principaal der 1e klasse.

Ridders in de Leopoldsorde: Lebrun, regimentsgeneesheer der 1e klasse; Hainaut, regimentsgeneesheer der 1^e klasse; Nemery, regimentsgeneesheer der 1^e klasse; Van Nieuwenhuizen, regimentsgeneesheer der 1^e klasse; Demolder, regimentsgeneesheer der 1^e klasse; Eugeen van Trooyen, 2^e kapitein van de staf bij het G. H. K.

Ridders in de orde van Leopold II: L. Leenders, soldaat, infanterie; Arthur Vermeersch en Edward Pelser, soldaat, infanterie; Theofiel Gousset, soldaat, infanterie.

Ridder van het Erelegioen: Derache, regimentsgeneesheer der 2^e klasse.

Ontvingen: het Kruis van Sint Joris der 4^e klasse: Achiël van Belleghem en Gillis, soldaten, infanterie.

Het militair ereteken der 2^e klasse: De soldaten der infanterie Remi Turf en Emiel Malschaert en de korporaal der infanterie Maurits de Coninck; Lambele, korporaal, infanterie; Victor Flama, soldaat, infanterie; Arthur Turck, soldaat, infanterie; Gustaaf Bauwens, soldaat, infanterie; Jan Jockin, soldaat der genie.

Werden bij dagorder van het leger vermeld: Oscar van Kerckhove, korporaal, infanterie; Leopold Baert, soldaat, infanterie; G. Haentjes, soldaat, genie; A. van Humbeek, soldaat, infanterie; G. Penninck, J. Dufoin, A. Moray, korporaals, infanterie; G. Lorphevre, soldaat, infanterie; G. Canivet en C. Strecker, soldaten, infanterie; R. Mulders, adjudant, infanterie; Gardez, soldaat, infanterie; Delvaux, wachtmeester loopgraafkanonnen.

België en Nederland.

Ook de Nieuwe Courant wijdt een hoofdartikel (een eerste) aan de brochure van Eugène Baie, de Belgische schrijver van *La Belgique de demain*.

Het blad ontkent vooreerst, dat Nederland in 1839 bij de definitieve scheiding van België een zedelijke verplichting tegenover Europa heeft aangegaan en tegenover België een plicht van solidariteit. Met de meeste beslistheid verwerpt het de mening van Baie, dat de neutraliteit van Nederland ten opzichte van Duitsland “een daad van hoge deferentie en als de stille betekenis van een welberaden keuze” schijnt te zijn geweest, en herinnert aan de formulering van onze buitenlandse politiek door minister van Swinderen als die van een strikt onpartijdige onzijdigheid jegens onze burens, die wij als beste vrienden beschouwen, maar die onze onafhankelijkheid van doen en laten aan geen bijzondere banden zullen leggen.

Daarnaar is consequent gehandeld, ten tijde van de Vlissingse fortkwestie even goed als bij zovele andere gelegenheden, die al of niet bekend geworden zijn.

Het is dan ook die politiek geweest en niet de Duitse invloed die Baie veronderstelt, welke hij aan zijn talentvolle pogingen van 1906 om een economische, maar ook politieke en militaire verstandhouding,

straks verbond, tussen België en Nederland tot stand te brengen, in de weg heeft voelen staan. Die pogingen zijn uitgelopen op de vorming van de onofficiële Nederlands-Belgische Commissie, welke na enige vriendschappelijke samenkomsten en feestvieringen te Brussel en Den Haag bij gebrek aan werk aan het kwijnen is geraakt. Zij nam de naam aan van een missie “ter bestudering van de economische vraagstukken rakende de belangen van beide landen”, maar het heeft niet aan haar bewonderaars van Belgische zijde gelegen dat zij haar taak dadelijk bij haar oprichting zo nauw heeft beperkt. Er was voor de Nederlandse mannen, die in alle oprechtheid een hartelijker verstandhouding, een beter wederzijds kennen en waarderen, een nauwer aanhalen ook van de banden met de Vlaamse stam, tussen de twee nabuurstaten wensten, geen scherpe politieke blik nodig om te zien dat de Belgische actie van de aanvang af een veel wijdere strekking had. De belangen waarvoor men zich aan die kant te weer stelde, lieten zich waarderen in deze volgorde: die van België, die van Frankrijk, die van Nederland.

Ware het nodig geweest onze ogen daarvoor te openen, de Franse generaal Langlois had er met zijn geruchtmakende brochure voor gezorgd¹ ... Wij citeren “Nous avons indiqué brièvement combien est solide le réduit fortifié de la Hollande; au point de vue de sa propre défense encore, cette nation a beaucoup moins à gagner que la voisine à une entente armée” ... “Nous verrons ultérieurement combien les intérêts français sont liés à la réalisation de l’entente hollando-belge”, hetgeen dan in het laatste hoofdstuk: « Les intérêts français » nader werd aangetoond.

Het was dan ook opmerkelijk dat het Waalse element in het Belgische commissie niet slechts overwegend maar in de aanvang zelfs

---

¹ La Belgique et la Hollande, devant le Pangermanisme – Berger-Levrault et Cie. Paris, 1906.

alleenheersend was. Sterke aandrang van Nederlandse zijde was nodig om er aan enkele Vlamingen toegang in te verschaffen. De eminente Beernaert begreep dat het nodig was en verleende zijn machtige tussenkomst.